

4. ÜNİTE

EN GÜZEL ÖRNEK PEYGAMBERİMİZ

Bu ünite;

1. Peygamberimizin kulluk hayatındaki ölçülerin neler olduğunu öğreneceğiz.
2. Peygamberimizin hayatında Ramazan ayı ve orucun önemini öğreneceğiz.
3. Peygamberimizin hayatında giyim kuşam ilkelerini öğreneceğiz.
4. Peygamberimizin hilm ve nezaketini örneklerle öğreneceğiz.
5. Ramazan ayı ve oruçla ilgili bir hadis öğrenerek hadisten ilkeler çıkaracağız.

ÜNİTE KAVRAMLARI

☒ itidal	☒ sabır	☒ şükür	☒ nezaket
☒ hilm	☒ tesettür	☒ savm	☒ itikâf

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İbadet kavramı hakkında neler biliyorsunuz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Ramazan ayında ne tür ibadetler yapıyorsunuz? Ailenizle konuşunuz.
3. Tesettür ve nezaket ne demektir? Sözlükten anlamlarını araştırınız.
4. Tesettür ile ilgili bir ayet bularak defterinize yazınız.

1. PEYGAMBERİMİZİN İBADET HAYATI

PAYLAŞALIM

Kulluk kavramını daha önce hiç duydunuz mu?
Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Allah (c.c.) insanı en güzel şekilde yaratmış ve türlü nimetlerle rızıklandırmıştır. İnsanoğlunun bu nimetlere karşı bir şükür ifadesi ve yeryüzünde yaratılmasının bir gereği olarak kulluk etmesi gerekir. Kulluğun en güzel göstergesi ise ibadet etmektir.

İbadet sözlükte; boyun eğme, itaat, kulluk ve tapma anlamlarına gelir. Dinî terim olarak ise ibadet, kulun kendisini yoktan var eden ve ona türlü nimetler veren Rabb'ine karşı sevgi, saygı ve bağlılığını gösteren duygu, düşünce ve davranış biçimleridir.¹⁷⁷ İbadetler, kulun Allah'a (c.c.) karşı sorumluluklarının bir parçasıdır. Kur'an-ı Kerim'de Rabb'imiz: **"Ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk (ibadet) etsin diye yarattım."**¹⁷⁸ buyurarak insanın bu dünyada varoluş amacının Allah'a (c.c.) kulluk olduğunu açıklamıştır.

Kur'an-ı Kerim'de ibadetlerle ilgili konular genel olarak belirtilmiş olup uygulanması ve detayları Peygamber Efendimiz tarafından gösterilmiştir. Örneğin namaz ile ilgili Kur'an-ı Kerim'de

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكُعُوا مَعَ الرَّائِعِينَ ۝٤٣

"Namazı kılın, zekâtı verin ve rükû edenlerle beraber rükû edin."¹⁷⁹ ayetinde namaz emri yer almaktadır ancak namazın nasıl kılınacağı açıklanmamıştır. Namazın nasıl kılınacağı, rükûnun nasıl yapılacağı konusunu Peygamberimiz "... Beni nasıl namaz kılıyor görüyorsanız siz de öylece kılın..."¹⁸⁰ buyurarak bizlere ayrıntısıyla açıklamıştır.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Hiz. Peygamber'in devamlı yaptığı dualardan birisi de şudur: *"Allah'ım! Seni zikretmek, sana şükretmek ve sana güzelce ibadet etmekte bana yardım et."*

(Ahmed İbn Hanbel, Müsned, C 2, s. 299.)

177 Mustafa Sinanoğlu, "İbadet", TDV İslam Ansiklopedisi, C 19, s. 233.

178 Zâriyât suresi 56. ayet.

179 Bakara suresi, 43. ayet.

180 Buhârî, Ezan, 18.

Peygamberimiz, Allah’a (c.c.) ibadet etmeyi çok severdi. İbadetler, Peygamber Efendimizin tüm hayatını kuşattı. O, ibadetleri namaz, oruç, zekât ve hacla sınırlandırmaz; Allah’ın (c.c.) rızasını kazandıracak her eylemi ibadet olarak değerlendirirdi. Allah Resulü bir hadis-i şerifinde “Her iyilik bir sadakadır;¹⁸¹ kardeşine güler yüz göstermen sadakadır, iyiliği emredip kötülükten sakındırman sadakadır, görme engelliye yardımcı olman, yoldaki taş ve diken kaldırman sadakadır.”¹⁸² buyurarak kulluğun hayatın tüm alanlarına yayılan bir eylem olduğunu bizlere öğretmiştir.

YORUMLAYALIM

“Sen şimdi Rabb’ini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol! Ve sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabb’ine ibadet et.”

(Hicr suresi, 98-99. ayet.)

İbadetlerin zamanı konusunu yukarıdaki ayeti dikkate alarak yorumlayınız.

Peygamberimiz insanlar arasında adaletle hüküm vermeyi¹⁸³, iyiliği tavsiye edip kötülükten men etmeyi¹⁸⁴, karşılaştığı kimseye selam vermeyi¹⁸⁵, eziyet veren bir engeli yoldan kaldırmayı¹⁸⁶, ailesinin rızkını temin etmek için çalışmayı¹⁸⁷ kişinin sevap kazanmasına vesile olan ibadetler arasında saymıştır. Peygamber Efendimiz ibadetlerini ‘ihсан’ bilinciyle yapardı. İhsan, “Allah’ı her an görüyormuş gibi ibadet etmek, her ne kadar biz O’nu görmesek de O’nun bizi her zaman gördüğü”¹⁸⁸ şuuruyla hareket etmektir. Dolayısıyla ibadetler ihсан bilinci ile yapılmalı ve Allah’a (c.c.) kulluk hayatın tümünü kuşatmalıdır.

7.4.1. Sultan Ahmet Camii-İstanbul

181 Buhârî, Edeb, 33.

182 Tirmizî, Birr, 36.

183 bk. İbn Mâce, Hudûd, 3.

184 bk. Müslim, Müsâfirin, 84.

185 bk. Buhârî, İman, 6.

186 bk. Müslim, İman, 67.

187 bk. Tirmizî, Birr, 42.

188 bk. Buhârî, İman 1.

Peygamberimizin dengeli bir ibadet hayatı vardı. O, gecenin bir kısmında uyumuş, bir kısmında kalkıp namaz kılmış, gündüzleri oruç tutmuş, ashabına orucu tavsiye etmiş ama Ramazan ayı dışında hiçbir ayın tamamını oruçlu geçirmemiştir. Allah Resulü kişilerin üzerinde; nefsinin, ailesinin ve misafirlerin hakları olduğunu vurgulamıştır.¹⁸⁹ Bu hususu ihmal etmemeleri gerektiğini sahabeye tavsiye ederek **itidalli** olmalarını istemiştir. İtidal; duygu, düşünce, ahlak ve davranışlarda dengeli olmaktır. Yani aşırılık ve gevşekliklerden uzak bir yol ve yöntemdir.¹⁹⁰

YORUMLAYALIM

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) Peygamber Efendimize "En hayırlı amel hangisidir?" diye sordu. Peygamberimiz: "Vaktinde kılınan namazdır." buyurmuştur.

(Müslim, İman, 137.)

Yukarıdaki hadisten anladıklarınızı arkadaşlarınızla yorumlayınız.

Hiz. Peygamberin eşlerine gelerek onun ibadetleri hakkında bilgi almak isteyen kişiler, kendilerine anlatılanı azımsayarak "Biz kim, Peygamber kim! Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamıştır." dediler. Sonra aralarından biri gece boyu sürekli namaz kılmaya, diğeri sürekli oruç tutmaya, üçüncüsü de hayatı boyunca evlenmemeye karar verdi. O arada yanlarına giren ve konuştuklarını duyan Allah Resulü, "Bunları söyleyen sizler misiniz? Şunu iyi bilin ki vallahi, aranızda Allah'tan (c.c.) en çok korkanınız ve O'ndan en çok sakınanınız benim. Bununla birlikte ben bazen oruç tutar, bazen tutmam. Hem namaz kılarım hem de uyurum. Kadınlarla da evlenirim. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir!" buyurarak kullukta en ideal ölçüleri koymuştur.¹⁹¹

Peygamberimiz "dinin direği"¹⁹² diye vasıflandırdığı namaza büyük önem vermiş ve ashabına da bu konuda gevşeklik ve ihmalkârlık göstermemelerini tembihlemiştir. Savaş gibi zorunlu bir durum hariç namazlarını asla kazaya bırakmamıştır. Hendek Savaşı sırasında düşmanın baskı ve şiddetli saldırısı sonucu öğle, ikinci ve akşam namazları kılınamamış, karanlıkta düşman çekilince yatsı namazıyla beraber kaza edilmiştir. Peygamberimiz Hendek Savaşı sonrasında namazların kazaya kalmasına sebep olanlara çok kızmış ve hayatında çok az yer alan beddualardan birini, bu olay sebebiyle yapmıştır.¹⁹³

BİLİYOR MUSUNUZ?

Peygamberimize, 'Allah'ın en çok sevdiği amel hangisidir?' diye soruldu. O, "Az da olsa devamlı olanıdır." buyurdu.

(Buhârî, Rikâk, 18; Müslim, Müsâfirîn, 216.)

189 bk. Müslim, Nikah, 5.

190 Mustafa Çağrı, "İtidal", TDV İslam Ansiklopedisi, C 23, s. 457.

191 Müslim, Nikah, 5.

192 bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 5, s. 245.

193 Ebu Dâvûd, Salât, 5.

Peygamberimizin kulluk hayatında orucun ayrı bir yeri vardır. O, oruç tutmayı çok sever ve Ramazan ayı dışında bazı günlerini oruçlu geçirirdi. Ramazan orucu farz kılınmadan önce Muharrem ayında oruç tutar ve ashabına orucu tavsiye ederdi.¹⁹⁴ Daha sonra **"... İçinizden kim Ramazan ayına ulaşırsa o ayda oruç tutsun..."**¹⁹⁵ ayetiyle Ramazan ayında oruç farz kılındı. Peygamberimiz ve inananlar huzur ve güven iklimi olan, cennet kapılarının açılıp cehennem kapılarının kapandığı,¹⁹⁶ Allah'ın rahmet ve bereketinin bollaştığı bu ayı hep oruçlu geçirdiler.

NOT EDELİM

Peygamberimiz gecenin bir kısmında uyuduktan sonra uyanır, abdest alıp teheccüd namazını kılar, ardından da vitir namazını kılar. Peygamberimiz (s.a.v.) teheccüd namazının önemi ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur: *"Farz namazdan sonra en faziletli namaz gece namazıdır."*

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 3, s. 128.)

Peygamberimizin Ramazan'dan sonra en fazla oruç tuttuğu ay Şaban ayıdır. Üsâme b. Zeyd (r.a.) bunu fark etmiş, sebebini sorduğunda Allah Resulü'nden şu cevabı almıştır: "... Bu ay Recep ile Ramazan arasında insanların gafil bulundukları bir aydır. Bu ayda ameller âlemlerin Rabb'i olan Allah'a arz olunur. Ben de amellerimin oruçlu iken Allah'a sunulmasını arzu ederim."¹⁹⁷

Peygamberimizin hayatında çok önemli bir yeri olan ibadetlerden biri de infaktır. İnfak; karşılık beklemeden Allah rızası için yapılan her türlü harcamaya denir.¹⁹⁸ Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette infaktan bahsedilmektedir. Bunlardan birinde **"Onlar gayba inanırlar, namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar."**¹⁹⁹ buyrulmuştur. İnfak konusunda da en güzel örnek Allah Resulü'nün uygulamalarıdır. İslam'ın ilk yıllarında, Müslümanların karşılaştığı ambargo döneminde Peygamberimiz ve eşi Hz. Hatice, varını yoğunu Allah rızası için harcamışlardır. Hicretten sonra Peygamberimiz'in maddi gelirleri arttığında ise ailesinin geçimine yetecek kadarını bırakmış, geri kalan malını suffe ashabına ve ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır. Müslümanların arasında bir dayanışma aracı olan infak, İslam'ın ilk yıllarından itibaren uygulanıyordu. İnfak, Müslümanlar arasında yardımlaşma şuurunu yeşertmiş, Müslümanların birbirlerine daha güçlü duygularla bağlanmasına vesile olmuştur.

7.4.2. İnfak inananlar arasında sevgi ve dostluğu güçlendirir.

194 bk. Müslim, Sıyâm, 202.

195 Bakara suresi, 185. ayet.

196 bk. Buhârî, Savm, 5.

197 Nesâî, Savm, 70.

198 Mustafa Çağrı, "İnfak", TDV İslam Ansiklopedisi, C 22, s. 289.

199 Bakara suresi, 3. ayet.

PAYLAŞALIM

Peygamberimizin ibadetlere çok düşkün olduğunu gösteren bir olayı Hz. Aişe şöyle anlatıyor: "O, geceleyin kalkıp ayakları şişinceye kadar namaz kıları. Bunun üzerine ona: 'Ya Resulallah! Senin geçmiş ve gelecek bütün hataların bağışlandığı hâlde niye böyle kendini yoruyorsun?' dedim." Allah Resulü: "Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?" diye buyurdu.

(Buhârî, Tefsir (Fetih), 2.)

Şükür göstergesi olarak sizler hangi ibadetleri yapıyorsunuz? Arkadaşlarınızla düşüncelerinizi paylaşınız.

Peygamberimiz İslam'ın şartlarından biri olan hac ibadetini ömrünün son yılında yapmıştır. "Hac ile ilgili yapılması gerekenleri benden alınız (öğreniniz)." ²⁰⁰ buyurarak bu ibadetin nasıl yapılacağını ashabına göstermiştir. Allah Resulü ömründe bir kez yaptığı haccın dışında muhtelif zamanlarda umreler de yapmıştır. Resulullah hac ve umre ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur: "İki umre, aralarında işlenen günahlara kefarettir. (Allah tarafından) kabul gören haccın karşılığı ise ancak cennettir." ²⁰¹

7.4.3. Hac İslam'ın temel ibadetlerinden biridir.

Sözlükte "yaklaşmak, Allah'a yakınlığa ve sile olan şey" anlamına gelen kurban, Peygamberimizin titizlikle yerine getirdiği ibadetlerden biridir. Kur'an-ı Kerim'de "**Şimdi sen Rabb'ine kulluk et ve kurban kes.**" ²⁰² buyrulmuştur. Peygamberimiz kurban kesmeyi hiç terk etmemiş ve "Ey İnsanlar! Her sene, ev halkına bir kurbanlık ... borç olmuştur..." ²⁰³ buyurarak Müslümanları kurban kesmeye teşvik etmiştir. Bütün ibadetlerde olduğu gibi kurban ibadetinde de Allah'a (c.c.) şükür ve yaklaşma vardır. Kur'an-ı Kerim'de "**Onların etleri ve kanları asla Allah'a ulaşmaz. Fakat O'na sizin takvanız ulaşır.**" ²⁰⁴ ayetiyle kurban kesmenin temelinde yalnızca Allah'ın (c.c.) rızasını gözetmek olduğu açıklanmıştır.

NOT EDELİM

Peygamber Efendimiz bir kurban kestiklerinde Hz. Aişe'ye ondan geriye ne kaldığını sormuştu. Hz. Aişe validemiz:

- Sadece bir kürek kemiği kaldı. dedi.

Bunun üzerine Efendimiz:

- "Desene (Ey Âişe), bir kürek kemiği hariç hepsi (yani bütün infak ettiklerimiz) bizim oldu!" buyurdular.

(Tirmizî, Kıyâme, 33.)

200 Ebu Dâvûd, Hac, 78.

201 Buhârî, Umre, 1; Müslim, Hac, 437.

202 Kevser suresi. 2. ayet.

203 Ebu Dâvûd, Dahâyâ, 1.

204 Hac suresi, 37. ayet.

Peygamberimiz ilim öğrenme ve öğretme konusuna çok önem verdiğini, bizzat yaşantısıyla göstermiştir. Aslında onun hayatı bütünüyle öğrenme ve öğretme ile geçmiştir. O, Rabb'imizin kendisine gönderdiği vahyi öğrendi, hayatında uyguladı ve ümmetine de öğretti. “Bir öğretmen olarak gönderildiğini”²⁰⁵ ashabına belirten Allah Resulü, bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “İlim öğrenmek için yolculuğa çıkan kimse, evine dönünceye kadar Allah yolundadır.”²⁰⁶ Yine Peygamberimiz, “Ya öğreten, ya öğrenen, ya dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, asla beşincisi olma, he-lak olursun!”²⁰⁷ buyurarak ilim öğrenmenin önemini vurgulamıştır.

7.4.4. Kütüphaneler ilim merkezleridir.

Peygamberimizin devamlı yaptığı ibadetlerden biri de Kur'an-ı Kerim okumaktır. O, yüce kitabımızı okurken ayetler üzerinde düşünerek ağır ağır, tane tane okurdu. Peygamberimiz Kur'an'ı Kerim'i başkalarından da dinlemeyi severdi. Bir gece etkileyici bir sesle Kur'an-ı Kerim okunduğunu duyan Hz. Peygamber, sesin sahibi Ebu Musa el-Eş'arî'ye (r.a.) şöyle iltifat etmiştir: “Dün gece senin okuyuşunu dinlerken keşke beni bir görseydin! Dâvûd Peygamber'e verilen güzel sestən sana da verilmiş.”²⁰⁸

Peygamberimizin namazı, orucu, zekâtı, hacı, umresi, duası, zikri ve tüm ibadetleri kulluk bilinciyle Rabb'ine gösterdiği derin saygı ve bağlılığın bir sonucudur. Onun ibadetten kastı kulluk bilinciyle hareket etmek, hakkı yüceltmek, hakkı söylemek ve hakkı savunmaktır. Peygamberimiz **“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol...”**²⁰⁹ ayeti gereği hep hak ve hakikatin izinde olmuştur. Allah Resulü bir hadisinde **“Cihadın en büyüğünün zalim sultana karşı hakkı söylemek”**²¹⁰ olduğunu bildirerek hakkın ve hakikatin asla gizlenmemesini, doğruların yanında olunmasını tavsiye etmiştir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Peygamberimiz günahlardan tövbe etmeye çok önem vermiştir. Kendisi günahsız olmasına rağmen günde yüz defa tövbe istiğfar ettiğini bildirmiştir. Bu dualardan biri “Seyyidü'l-istiğfar” olarak bilinen şu duadır:

*"Allah'ım, sen Rabb'imsin, senden başka ilâh yok.
Beni sen yarattın ve ben ise senin kulunum.
Gücüm yettiğince sana verdiğim söz ve ahdim üzereyim.
İşlediğim kusurların şerrinden sana sığınırım
Bana lutfettiğin nimetleri yüce huzurunda minnetle anar, günahımı itiraf ederim.
Beni affet. Günahları bağışlayan ancak ve ancak sensin."*

(bk. Müslim, Zikr, 41; Buhârî, Da'avât, 2-3.)

205 İbn Mâce, Sünnet, 17.

206 Tirmizî, İlim, 2.

207 Dârimî, Mukaddime, 26.

208 Müslim, Müsâfirîn, 236.

209 Hûd suresi, 112. ayet.

210 Tirmizî, Fiten, 13.

Zulmü engellemek, her zaman hakkın ve haklının yanında olmak bir ibadettir. Çünkü Allah Teala, zalimleri sevmez. Kur'an-ı Kerim'de Rabb'imizin lanetinin haksızlık yapan zalimlere olacağı bildirilmiştir.²¹¹ Bu nedenle Peygamberimiz, yirmi üç yıl boyunca zulüm ve haksızlıkları engellemek için çalışmıştır. İnsanlığın huzur ve mutluluğunu temin etmek ve insanlar arasında kin ve düşmanlığa sebebiyet veren davranışları bertaraf etmek için çaba sarf etmiştir.

Peygamberimiz, Muhammedü'l-Emin olduğunda da, Muhammedün Resulullah olduğunda da daima hakkı söylemiş ve savunmuştur. İslam'ın ilk yıllarında amcası Ebu Talip aracılığıyla müşriklerin "Davandan vazgeç" dediklerinde onun verdiği şu cevap hepimize örnek olmalıdır: "Amca, güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler ben davamdan vazgeçmeyeceğim."²¹²

2. PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA RAMAZAN VE ORUÇ

PAYLAŞALIM

Ramazan ayı içinde sizi en çok heyecanlandıran zamanı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz için bazı vakitler çok önemlidir, bunlardan biri de Ramazan ayıdır. Ramazan ayı; oruç, teravih, iftar, fitre ve Kur'an ayıdır. Orucun önemini bir kutsi hadiste Peygamber Efendimiz şöyle ifade etmiştir: " ... Oruç, yalnız benim içindir, doğrudan doğruya benim için yapılan bir ibadettir. Onun ecrini de ben veririm. Hâlbuki diğer güzel amellerin hepsi on misli ile ödenir."²¹³

Peygamberimizin ibadet hayatı, Ramazan ayı gelince daha da yoğunlaştı. O, gündüzleri oruç tutar, geceleri teravih namazı kılar ve sahura kalkardı. Bu ayda Kur'an tilavetini arttırır ve fitre verirdi. Hasta ve yaşlıları ziyaret eder, komşularıyla ve akrabalarıyla beraber iftar ederdi. Özetle bu ayı ibadetlerle dolu dolu geçirirdi. Bu ayda tutulan orucun mükâfatını Peygamberimiz şöyle belirtmiştir: "Bir kimse inanarak ve mükâfatını Allah'tan (c.c.) umarak Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır."²¹⁴

7.4.5. Bazı büyük camilerin minarelerine mahya asılması bir ramazan geleneğidir.

211 bk. Hûd suresi, 18. ayet; Şura suresi 40. ayet.

212 İbn Hişam, Siret, C 1, s. 226.

213 Buhâri, Savm, 2.

214 Buhâri, Savm, 6.

İftar vakti konusunda Peygamberimiz “Üç kişi vardır ki bunların duaları reddolunmaz. Bunlar, oruçlunun iftar vaktindeki duası, adil devlet başkanının duası ve bir de mazlunun duasıdır.”²¹⁵ buyurmuştur. O orucunu açmadan önce Allah için oruç tuttuğunu, O'nun nimetleriyle orucunu açtığını belirtir, anne ve babası başta olmak üzere tüm Müslümanlar için dua etmeyi asla ihmal etmezdi. Peygamberimiz “İnsanlar iftarı acele yaptıkları sürece, hayır üzere devam etmiş olurlar.”²¹⁶ buyurmuştur. Ayrıca başkalarına iftar ettirmenin çok sevap olduğunu şöyle bildirmiştir: “Bir oruçluya iftar veren kimseye, o oruçlunun sevabı kadar sevap verilir. Ancak o oruçlunun sevabından da bir şey eksilmez.”²¹⁷ buyurarak inananların birbirine iftar ettirmelerini tavsiye etmiştir. Peygamberimiz genellikle hurmayla, hurma bulamaz ise su ile iftar ederdi.²¹⁸ Allah Resulü iftar vaktinin bu gibi hayırlarından dolayı iftar etmekte acele etmiştir.²¹⁹

Peygamberimiz sahura kalkmayı ve sahurda bir şeyler yemeyi tavsiye etmiştir. Sahurda bereket olduğu müjdelenmiştir. Bir hadisinde “Sahur yemeği yiyin, zira sahurda bereket var.”²²⁰ buyurarak ümmetinden sahura özel önem vermelerini istemiştir.

Peygamberimiz teravih namazını aksatmadan kılardı. O teravih namazıyla ilgili bir hadiste şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah Ramazan orucunu farz kıldı. Ben de Ramazan gecelerini ihya etmeyi sünnet kıldım. Her kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan'ı oruçla, gecelerini namazla ihya ederse annesinden doğduğu gün gibi günahlarından temizlenmiş olur.”²²¹

NOT EDELİM

Ramazan ayı Peygamberimizin çok önem verdiği bir aydır. Bu ay gelmeden önce o, şu duayı çokça yapardı: “Allah'ım, Recep ve Şaban ayını mübarek kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır.”

(Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, C 4, s. 189.)

Rahmet ve bereketin tüm Müslümanları kuşattığı bu ayda Peygamberimiz daha cömert olurdu. Peygamberimiz Ramazan ayı geldiğinde sadaka ve yardımlarını çoğaltırdı. Sahabiler anlatıyor: “Resulullah insanların en cömerti idi. Onun en cömert olduğu anlar da Ramazanda Cebrail'in (a.s.)

Peygamberimizin İftar Duası

اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ

"Allah'ım!

Senin için oruç tuttum, sana inandım ve senin verdiğin rızıkla orucumu açtım."

(Ebu Dâvûd, Savm, 22.)

7.4.6. Peygamberimizin yaptığı iftar dualarından biri.

215 Tirmizî, Da'avât 128, 130.

216 Buhârî, Savm, 45.

217 Tirmizî, Savm, 82.

218 Tirmizî, Savm, 10, 82.

219 bk. Ebu Dâvûd, Sıyâm, 20.

220 Buhârî, Savm 20; Müslim, Sıyâm, 45.

221 İbn Mâce, İkametu's-Salâ, 173; İbn Hanbel, Müsned, C 1, 191, 195.

kendisi ile buluştuğu zamanlardı. Cebrail (a.s.), Ramazanın her gecesinde Hz. Peygamber ile buluşur, (karşılıklı) Kur'an okurlardı. Bundan dolayı Resulullah Cebrail (a.s.) ile buluştuğunda, esmek için engel tanımayan bereketli rüzgârdan daha cömert davranırdı."²²²

Ramazan ayına mahsus ibadetlerden biri de fitır sadakasıdır. Allah Resulü diğer adı da fitre olan fitır sadakasını verirdi ve sahabilerine de vermeyi tavsiye ederdi. Abdlah b. Ömer (r.a.) şöyle demiştir: "Allah Resulü fitır sadakası köle hür, erkek kadın ve küçük büyük bütün Müslümanlar için (bayram namazından önce) verilmesini emretti."²²³

Peygamber Efendimiz için oruç, sadece Ramazan ayı ile sınırlı değildi. Farz olan oruç dışında senenin pek çok gününü nafile oruçla geçirirdi. Oruç tuttuğu bu zamanlardan bir kısmını şöyle sıralayabiliriz: Şevval orucu, Muharrem orucu, Eyyam-ı Bîd orucu²²⁴, Pazartesi-Perşembe orucu. Peygamber Efendimiz "Ramazandan sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazdan sonra da en faziletli namaz gece kılınan namazdır." buyurmuştur. O, "Allah'ın ayı" diye isimlendirdiği Muharrem ayında oruç tutmuş, Ramazan orucu farz kılınmadan önce ümmetine bu ayda oruç tutmayı tavsiye etmiştir.²²⁵

Peygamberimiz ve inananlar için Ramazan ayı aynı zamanda Kur'an ayıdır. Kur'an-ı Kerim'de "... **Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır...**"²²⁶ buyrularak bu ayın Kur'an ayı olduğu bildirilmiştir. İlk vahiy bu ayda Peygamberimize inmeye başlamıştır. Esasen Ramazan ayının on bir ayın sultanı olması, Kur'an-ı Kerim'in bu ayda nazil olmaya başlamasındandır. Peygamberimiz başka hiçbir zaman olmadığı kadar bu ayda ibadet ve kulluk için çaba göstermiştir.²²⁷

Ramazan ayının en özel günü hiç şüphesiz Kadir Gecesi'dir. Kadir Gecesi'yle ilgili Kur'an-ı Kerim'de müstakil bir sure bulunmaktadır. Bu surede Kadir Gecesi'nin bin aydan daha hayırlı olduğu belirtilmektedir. Peygamberimiz de şöyle buyurmuştur: "Kim faziletine inanarak ve mükâfatını Allah'tan (c.c.) bekleyerek Kadir Gecesi'ni ibadet ile geçirirse geçmiş günahları bağışlanır."²²⁸

DEĞERLENDİRELİM

"Peygamberimiz oruçlu olduğu günün başında ve sonunda misvak kullanırdı"

(bk. Buhârî, Savm, 25.)

Peygamberimizin bu uygulamasını, oruçlu iken diş temizliğinin önemi açısından arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

7.4.7. Ramazan ayı oruç ve Kur'an ayıdır.

222 Buhârî, Bed'ul-vahy 5, 6.

223 bk. Buhârî, Zekât, 70.

224 Eyyam-ı Bîd, Kameri ayların 13, 14 ve 15 inci günlerinde tutulan oruçtur.

225 bk. Müslim, Sıyâm, 202, 203; Ebu Dâvûd, Savm, 55.

226 Bakara suresi, 185. ayet.

227 Tirmizî, Savm, 73.

228 Buhârî, Fadl-Leyleti'l Kadr, 3.

Ramazan ayında camilerde karşılıklı Kur'an okuma geleneği olan "mukabele" yine bu ayda yapılan ibadetlerdendir. Peygamber Efendimiz her Ramazan ayında, indirilen Kur'an ayetlerini Cebrail (a.s.) ile karşılıklı okurdu. Ömrünün son Ramazan ayında mukabeleyi iki defa yapmıştır.²²⁹

Peygamberimizin Ramazan ayının son on gününde yaptığı bir sünneti de itikâftır. **İtikâf**; niyet ederek cuma kılınan bir mescitte, ibadet ve taatte bulunmak için belli bir süre kalmaktır. Bu süre bir namaz vakti olabileceği gibi Peygamberimizin yaptığı gibi Ramazan'ın son on günü de olabilir. İtikâf sünnet-i müekkededir.²³⁰

Peygamberimiz itikâf için mescidinde özel bir yer ayarlatmış, evi mescidin bitişiğinde olmasına rağmen bu özel bölümde Ramazanın son günlerini ailesinden ayrı olarak burada ibadetle geçirmiştir. Ebu Hureyre'nin (r.a.) itikâfı ilgili bir rivayeti şöyledir: Nebî "Her Ramazan ayının son on günü itikâfa girerdi. Vefat ettiği senenin ramazanında ise yirmi gün itikâfa girdi."²³¹ buyurarak Peygamberimizin itikâf ibadetine verdiği önemi zikretmiştir.

Allah Resulü Medine'ye hicret ettiği zaman orada bulunanların iki bayram kutladıklarını öğrendi. Medineliler bu bayramlarında çeşitli oyunlar oynar ve eğlenirlerdi. Onların bu durumunu gören Peygamberimiz "Allah Teala size kutladığınız bu iki bayrama karşılık olarak daha hayırlısını, Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramı'nı vermiştir."²³² buyurdu.

Peygamberimizin bildirdiğine göre Ramazan ayı cennet kapılarının açıldığı cehennem kapılarının kapandığı bir aydır.²³³ Peygamber Efendimiz Allah (c.c.) rızası için oruç tutanların, adı "Reyyan" olan bir kapıdan cennete gireceğini bildirmiştir.²³⁴ Bu ay, tüm aile bireylerinin beraber olduğu, akraba ve dostlarla birlikte olma ayıdır. Ramazan ayı nimetlerin kıymetini bilip şükretmenin, bu nimetleri bölüşmenin ayıdır. Bu ay, toplu iftarlar ve teravîh namazlarıyla birlik ve beraberlik mevsimidir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Peygamberimiz Şevval ayında altı gün oruç tutan kimsenin tüm seneyi oruçlu geçirmiş gibi olacağını ümmetine müjdelemiştir. Bu konuyla ilgili olarak, "Her kim Ramazan orucunu tutar, sonra buna Şevval ayında altı gün daha eklerse bütün yıl oruç tutmuş gibi olur." buyurmuştur.

(Müslim, Sıyâm, 204.)

NOT EDELİM

"Oruç cehennemden koruyan bir kalkan-dır."

(Nesâî, Savm, 16.)

"Her şeyin bir zekâtı vardır. Bedenin zekâtı da oruçtur."

(İbn Mâce, Sıyâm, 44.)

DERS DIŞI ETKİNLİK

Ramazan ayının ve oruç ibadetinin önemi ile ilgili ayet ve hadisler araştırarak sunu hazırlayınız.

229 bk. Buhâri, Bed'ul-vahy, 5.

230 Lütfi Şentürk; Seyfettin Yazıcı, İslam İlmihali, s. 288.

231 İbn Mâce, Sıyâm, 58.

232 Nesâî, İydeyn, 1.

233 bk. Buhâri, Savm, 5.

234 bk. Tirmizî, Savm, 55.

OKUMA PARÇASI
NAAT-I ŞERİF

(O Gece Sendin Gelen)

Arşın kubbelerine, adı nurla yazılan,
İsmi; semada "Ahmed", yerde "Muhammed" olan,
Yedi katlı göklerde, Hakk Cemali'ni bulan,
Evvel-ahir yolcusu,
Ya Hazreti Muhammed

Sağnak nur yağmurları, inerken yedi kattan,
O gece, Sendin gelen, ezel kadar uzaktan,
Melekler, her zerreye, müjde verirken Hakk'tan;
O gece, Sendin gelen,
Ya Hazreti Muhammed

Güneşler; o gecenin, nuruna secdederken,
Yıldızlar; meşk içinde, kâinat vecd ederken,
Bütün hamd ü senalar, Yüce Rabb'e giderken,
O gece Sendin gelen,
Ya Hazreti Muhammed...

Sen ki; büyük yargıda, şefaath müjdecisi,
Bunca âciz beşerin, mahşer günü bekçisi,
Sen ki; Kur'an şahidi, Allah'ın son elçisi,
Kurtuluş habercisi,
Ya Hazreti Muhammed...

Gönül gözü görmeyen, can gözünü neylesin,
Dünyada dönmeyen dil, mahşerde ne söylesin,
Allah, bütün beşeri, ümmetinden eylesin,
Sancağının altında,
Ya Hazreti Muhammed

Hakk ile, kul vuslatı, o ilahi düğünde,
Hiç kimseden kimseye, fayda olmayan günde,
Hasatları, has tartan, o terazi önünde,
Noksanları bağışlat,
Ya Hazreti Muhammed

Bu iman meşalesi, hiç sönmeden yanacak,
Ümmetin, Seni her an, mahşere dek anacak,
Gönül tortularımız, nurunla paklanacak,
Andımıza şahit ol,
Ya Hazreti Muhammed

Biliriz ki; hükmü yok, bu dünya nimetinin,
Gönüldür sermayesi, ahiret servetinin,
Sana, salat ve selam, gönderen ümmetinin,
Cennetler şahidi ol,
Ya Hazreti Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)

(Cengiz Numanoglu, Şuûr, s. 42-45.)

3. PEYGAMBERİMİZİN GİYİM KUŞAM ADABI

DEĞERLENDİRELİM

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) saç başı dağınık bir kimse gördüğünde *"Bu adam, saçını taramayacak bir şey bulamamış mı?"* demiştir. Yine üstü başı kirli olan birini gördüğünde *"Bu adam, elbisesini yıkayacak su bulamamış mı?"* buyurmuştur.

(Ebu Dâvûd, Libas, 17; Nesâî, Ziyet, 60.)

Peygamberimizin giyim kuşam konusunda böyle hassas davranmasının sebepleri neler olabilir? Arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Adap kelimesi edeb kelimesinin çoğulu olup "edepler" anlamına gelir. Genel olarak bir toplumda örf, âdet ve kural hâlini almış, iyi tutum ve davranışlar veya bunları kazandıran bilgi anlamında kullanılan bir terimdir.²³⁵ Onun gerek ibadet hayatı ve gerekse günlük hayattaki bütün davranışları bizim için en güzel örnektir.

Örtünmeyle ilgili emirler, genel olarak **tesettür** kavramı ile ifade edilir. Tesettür, insanın vücudunun belli yerlerini örtmesi demektir.²³⁶ Tesettür konusunda Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **"Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. ... Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, ziynet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini yakalarının üzerine kadar salsınlar. Ziyetlerini, kocalarından, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, üvey oğullarından, erkek kardeşlerinden, erkek kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, ... başkalarına göstermesinler. Gizledikleri ziynetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!"**²³⁷ İslam'da tesettür kadın erkek ayrımı olmaksızın tüm Müslümanlara farzdır. İslam dininde vücudun gösterilmemesi gereken mahrem yerlerin namazda ve namaz dışında örtülmesi "setriavret" kavramı ile tanımlanır.²³⁸ Genel olarak erkekler diz ile göbek arasını, kadınlar ise el, yüz, ayak dışındaki tüm vücudu örtmek zorundadır. İslam Müslümanların giyim kuşamı konusunda genel

YÜCE RABBİMİZ BUYURUYOR Kİ:

"Ey Âdemoğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise yarattık. Takva elbisesi, işte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah'ın ayetleridir. Belki düşünüp öğüt alırlar."

(A'râf suresi, 26. ayet.)

7.4.8. Peygamberimizin Hırka-i Şerifi.-Hırka-i Şerif Cami-İstanbul

235 Mustafa Çağrıcı, "Edeb", TDV İslam Ansiklopedisi, C 10, s. 412.

236 Yunus Apaydın, "Tesettür", TDV İslam Ansiklopedisi, C 40, s. 538.

237 Nûr suresi, 30-31. ayetler.

238 Fatih Okumuş, "Setr-i Avret", TDV İslam Ansiklopedisi, C 36, s. 576.

çerçeveyi çizmiştir. Buna göre kıyafetler vücut hatlarını belli edecek kadar dar ve şeffaf olmamalıdır.²³⁹

Peygamberimizin giyim kuşam adabından bahsederken öncelikle ele alınması gereken konu onun temizliğe verdiği önemdir. İlk gelen ayetlerden birinde Rabb'imiz **"Ey örtüsüne bürünen (Resulü'm)! Kalk ve (insanları) uyar. Sadece Rabb'inin büyüklüğünü dile getir. Elbiseni tertemiz tut (nefsini arındır)."**²⁴⁰ buyurarak temizliğe verdiği önemi belirtmiştir. Peygamberimiz de temizliğin önemi ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur: "... Temizlik imanın yarısıdır."²⁴¹ Namaza hazırlık şartlarından olan necasetten taharet, İslam dininin temizliğe verdiği önemi ortaya koyar.

Peygamberimizin kıyafetleri son derece sade idi. Gösteriş ve şatafattan uzaktı. O, bir hadisi şerifinde: **"Mütevazi giyinmek müminin özelliğidir."**²⁴² buyurarak sade kıyafetler giymeyi tavsiye etmiştir. Peygamberimiz tertipli ve düzenli olmaya özen göstermiş, abartılı ve gösterişli kıyafetler giymekten kaçınmıştır. Çok dikkat çekici kıyafetler ve ipekli elbise giymemiştir. İpekli elbise kullanmayı erkekler için yasaklamıştır. Resulullah ipek bir kumaşı sol eline ve bir parça altını da sağ eline almış, sonra bunları elleriyle yukarı kaldırarak şöyle buyurmuştur: **"Şu iki şey ümmetimin erkeklerine haram, kadınlarına helâldir."**²⁴³

BİLİYOR MUSUNUZ?

Peygamberimiz görünüşünün düzenli ve tertipli olmasına çok önem verirdi. Evinden çıkarken ve insanların huzuruna gelirken elbisesine dikkat eder, sakal ve sarığını düzeltirdi. Kendisine neden böyle yaptığı sorulduğunda: **"Allah, kişinin kardeşlerinin yanına çıkarken (dış görünüşüne) özen göstermesini sever."** buyurmuştur. (Müslim, Libas, 36.)

Peygamberimiz giyim kuşam ile gösterişte bulunmayı ve kibirlenmeyi kesin olarak yasaklamıştır. Giysilerimizin, Allah'ın (c.c.) bize verdiği bir nimet olduğunu ve bunlarla kimseyi küçük görmememiz gerektiğini belirtmiştir. Abdullah b. Mesud'dan (r.a.) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

– Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete giremez.

Sahabeden biri:

– İnsan, elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasından hoşlanır, bunu ister (bu da kibir midir?) diye sorunca, şunları söyledi:

– Allah güzeldir, güzeli sever. Kibir ise hakkı kabul etmemek ve insanları küçümsemektir.²⁴⁴

BİLİYOR MUSUNUZ?

Resulullah yeni bir elbise, sarık, gömlek, vb. giydiği zaman, giydiği şeyin adını söyleyerek şöyle dua ederdi: **"Allah'ım! Hamd sana mahsustur. Bunu bana sen giydirdin. Senden bunu hayırlı kılmanı ve yapılışına uygun kullanmayı dilerim. Şerrinden ve yaratılış gayesi dışında kullanılmasının şerrinden de sana sığınırım."** (Ebu Dâvûd, Libas, 1.)

239 bk. Lütfi Şentürk; Seyfettin Yazıcı, İslam İlmihali, s. 144.

240 Müddesir suresi, 1-4. ayetler.

241 Tirmizî, Da'avât, 86.

242 Ebu Dâvûd, Teraccül, 1.

243 İbn Mâce, Libas, 19.

244 Müslim, İman 147.

Allah Resulü tüm tavır ve davranışlarımızda orta yolu tutmamızı tavsiye etmiştir. Giyim kuşamda da aşırılıktan uzak olmamızı Rabb'imiz **"(Onlar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar."**²⁴⁵ buyurarak bizlere açıklamıştır. Bu ayetle kıyafetlerimiz için aşırı harcama yapmamız yasaklanmıştır. Modanın israfa dönüşen, para harcamayı özendiren yönlerinden kaçınmamız gerekir. Müslüman elbette imkânları ölçüsünde en iyi kıyafeti, en güzel şekilde giymeyi hak eder. Ancak modaya uyacağım diye gereksiz ve aşırı harcama yapmamalı, israf etmemelidir.

Giyim kuşam konusunda akla gelen konuların biri de "ne giyileceği?" sorusudur. Peygamberimizin yaşadığı Arap Yarımadası'nın gerek iklimi gerekse kültürel özellikleri farklıdır. Bundan dolayı Peygamberimiz bugün bizim kullandığımız pek çok kıyafeti kullanmamıştır. Hicaz Bölgesi'nde sıcaklığın fazla olmasından dolayı daha hafif ve farklı kıyafetler tercih edilmiştir. Bu bölgede kullanılan kıyafetlerin soğuk iklimlerde kullanılması mümkün değildir. İşte bu yüzden İslam dini, kıyafetin genel prensiplerini belirlemiş, farklı coğrafyalar ve kültürlerde kullanılan kıyafetlere tesettüre uyulması kaydıyla yasak getirmemiştir.

Hiz. Aişe'nin naklettiğine göre: "Resulullah bir gün odama girdiğinde kız kardeşim Esmâ (r.a.) yanımda idi. Üzerinde tesettüre uygun olmayan bir kıyafet vardı. Resulullah onu görünce dışarı çıktı. Kız kardeşime "Herhâlde Resulullah sende uygun olmayan bir şey gördü." dedim. Hiz. Esmâ'nın oradan ayrılmasından sonra Resulullah içeriye girdi. Hiz. Aişe, Allah Resulü'ne niçin gittiğini sordu. Resulullah da elbisesinin kolunu sadece parmakları görünecek şekilde ellerinin üzerine çekerek şöyle cevap verdi: "... Müslüman kadın şurasından başkasını gösteremez, diyerek yüzü ve ellerini işaret etti."²⁴⁶ Bu hadis elbisenin rengi, modeli ve markasının değil, örtünme (setr) görevini ifa edip etmediğinin önemli olduğunu göstermektedir.

YÜCE RABBİMİZ BUYURUYOR Kİ:

"Ey Âdemoğulları! Mescide her gittiğinizde güzel ve temiz giyinin..."

(A'râf suresi, 31. ayet.)

PEYGAMBERİMİZ BUYURUYOR Kİ:

Ebu'l-Ahvas (r.a.) babasından naklen diyor ki:

"Üzerimde kötü bir elbise olduğu hâlde Resulullah'ın yanına gelmiştim. Bana:

"*Senin malın yok mu?*" diye sordu.

"Evet, var!" dediğimde:

"*Hangi çeşit maldan?*" sorusunu yöneltti.

"Her çeşit maldan Allah bana vermiştir (deve, sığır, davar, at,... hepsinden var)" demem üzerine:

"*Öyleyse Allah Teala sana bir mal verdiği vakit Allah'ın verdiği bu nimetin eseri senin üzerinde görülmelidir!*" buyurdu."

(Nesâî, Zinet, 83.)

245 Furkan suresi 67. ayet.

246 Ebu Dâvûd, Libâs, 31.

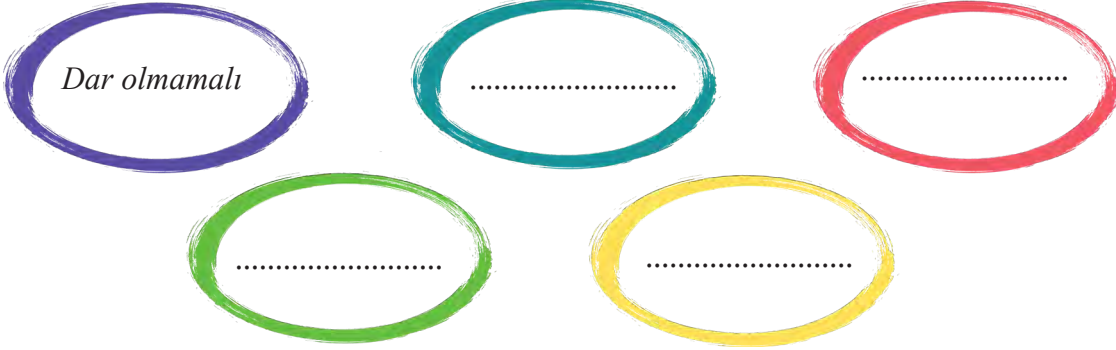
Peygamber Efendimiz, diğer din mensuplarının inanç, sembol ve yaşantılarından uzak durulmasını istemiştir. Aynı şekilde giyim kuşam konusunda da onlara benzemeyi yasaklamıştır. O, müşriklere benzememek için onlar tarafından tercih edilen renkteki kıyafetlerin giyilmesini yasaklamıştır.²⁴⁷ Aynı şekilde saç ve sakalın şekli ve uzunluğu konusunda da “*Müşriklere muhalefet edin, bıyıkları kısaltın, sakalları uzatın.*” diyerek müşriklerin yaptığının tersinin yapılmasını emretmiştir.²⁴⁸ Dolayısıyla bizler de giyim kuşam tercihlerimizde İslam’ın belirlediği prensiplere göre hareket etmeliyiz. Allah Resulü giyim kuşamda, oturup kalkmada, konuşma ve davranışlarda erkeklerin kadınlara, kadınların da erkeklere benzemelerini kesin olarak yasaklamıştır.²⁴⁹

Bize her konuda örnek olan Peygamberimiz, giyim kuşamda da inananların örneğidir. Onun elbisesi sade, temiz, tertipli ve düzenlidir. Kıyafeti abartıdan uzak ve zariftir. Saçı ve sakalı taranmış ve bakımlıdır. Bizler de rol modelimiz Peygamberimizi giyim kuşam konusunda örnek almalıyız.

YAZALIM

Aşağıda verilen kavram haritasını İslam’da kıyafet kuralları çerçevesinde doldurunuz.

4. PEYGAMBERİMİZİN NEZAKET VE HİLMİ

PAYLAŞALIM

Size yanlışlıkla çarpan bir arkadaşınıza sesinizi yükselttiğinizde, o kimsenin öfkeye kapılmayarak sizden nazik bir şekilde özür dilemesi durumunda ne hissedersiniz?

Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Nezaket kelime olarak başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranmak, zarafet anlamlarına gelir.²⁵⁰ Nezaket sahibi insana nazik denir. Nazik insan başkalarına her zaman saygılı, anlayışlı davranan ve insanlarla güzel geçinen kimsedir. Peygamber Efendimiz de yaşantısıyla nezaketin en güzel örneklerini sergilemiştir.

Hilm ise üstün ahlaki erdemlerden bir tanesidir. Hilm sahibi kimseye “halim” denir. Sabırlı, temkinli, akli selim ve ağırbaşlı olmak anlamına gelen hilm kelimesi; Cahiliye Dönemi’nde yaygın olan zulüm, saldırganlık ve barbarlık gibi olumsuz huy ve davranışların zıddı olarak kullanılmıştır.²⁵¹

247 bk. Müslim, Libas, 27.

248 Buhârî, Libas, 64.

249 bk. Ebu Dâvûd, Libas, 28.

250 Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, s. 1472.

251 Mustafa Çağrı, “Hilm”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 18, s. 34; “Rıfk”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 35, s. 51.

Rabb'imizin isimlerinden (Esmâü'l-Hüsna) biri de günahkârlara ceza vermekte acele etmeyen anlamına gelen el-Halim'dir. Hz. Peygamber, Eşec el-Abdî (r.a.) adlı sahabeyi överken şöyle buyurmuştur: "Sende Allah'ın sevdiği iki haslet vardır: biri hilm, diğeri de teennidir."²⁵²

EL- HALİM (c.c.)

Suçluların cezasını vermeye gücü yettiği hâlde bunu yapmayan, onlar hakkında şefkatli davranan, ceza vermekte acele etmeyen.

(Bekir Topaloğlu, "Halim", TDV İslam Ansiklopedisi, C 15, s. 335.)

El-Halim

Peygamberimizin hayatı hilm ve nezaket örnekleriyle doludur. O, kendilerine yapılan kötülüğü affetmeyen hatta kötülüğe daha fazla kötülükle karşılık vermeyi âdet edinen, şiddetin çok yaygın olduğu bir toplumda yaşamıştı. Bu yüzden hayatı boyunca pek çok nezaketsiz davranışa maruz kalmıştı. Fakat o, kendisiyle alay eden, namazda iken üzerine işkembe atan, ambargo ile Müslümanları açlığa ve ölüme terk eden hemşehrilerine hiçbir zaman kötü bir söz söylememiştir. Peygamber Efendimiz, affetmeyi, müsamaha, nezaket, şefkat ve merhametle muameleyi; kin, öfke, zorbalık ve düşmanlığa tercih etmiştir. Eşlerine ve ailesine yumuşak huylu ve affedici olmayı tavsiye ettiği gibi "Bana bir tavsiyede bulun." diyen sahabeye de "Öfkelenme!"²⁵³ demiştir. Başa gelen bir olayda sakinleşinceye kadar beklemenin, aceleyle tepki vermemenin doğruluğuna işaret ederek "sabrın ilk anda" olduğunu vurgulamıştır.²⁵⁴

Akıllı ve zeki insanlar aşırılıklara kaçmadan sorunları güzellikle hallederler. Öfke, nefret ve şiddeti seçen kimse, tehlikelerle karşılaşır. İslam'ın kurduğu kardeşlik bağını zedeler. Peygamberimiz, Müslümanlar arasında nefrete yol açan her şeyi yasaklamıştır. Kendisi de akıllı, zekâsı, nezaketi ve hilmi ile öncelikle kalpleri fethetmiştir. Bu fethedilen kalplerden biri de Ebu Mahzure'ye (r.a.) aittir. Hz. Peygamber, Huneyn Seferi'nden döndüğünde namaz vaktiydi. Müezzin ezan okuyordu. Ebu Mahzure de arkadaşları ile birlikte yüksek sesle ezan sözlerini taklit ederek müezzinle alay ediyordu. Peygamberimiz gençleri gördü ve "Onların arasında ezan okuyan güzel bir ses işittim, bu ses kimin?" diyerek onları yanına çağırdı. Seslerini dinlemek için bir yarışma düzenledi. Ebu Mahzure birinci gelmişti. Allah Resulü onun başını okşadı ve vakti gelince ezanı onun okumasını söyledi. Hatta birincilik ödülü olarak ona biraz

PAYLAŞALIM

Peygamber Efendimiz Müslümanları seçkin kılacak birtakım özelliklerden bahsetmiştir. Bunlardan birisi de hilm ve güzel ahlak sahibi olmaktır. Kufe'ye yerleşip orada vefat eden sahabilerden Cabir b. Semure (r.a.), babasıyla birlikte bulunduğu bir mecliste Allah Resulün şöyle dediğini aktarmaktadır: "Çirkin söz ve davranışların İslam'da hiç yeri yoktur. Müslümanlığı en iyi olan insanlar, ahlakı en güzel olanlardır."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 5, s. 100.)

Peygamberimizin yukarıdaki hadisinden ilkelere çıkararak arkadaşlarınızla paylaşınız.

252 Müslim, İman, 25,26; Ebu Dâvûd, Edeb, 149.

253 bk. Buhâri, Edeb, 76.

254 bk. Buhâri, Cenaiz, 31.

da para verip dualar etti. Peygamberimizin bu güzel davranışı Ebu Mahzure'nin İslam'a ısınmasına ve Müslüman olmasına vesile oldu.²⁵⁵

Kötülükleri iyilikle karşılayabilmek; nezaket, sabır, öfkeye hâkimiyet ve yumuşak huylulukla yani hilmle mümkün olur. Peygamberimizin öfkesine hâkim olması, kendisine yapılan kötülükleri affedecek derecede sabır ve hilim sahibi olması onun üstün vasıflarındandır. Allah Resulü duyguları kontrol edebilmenin insanı güçlü kıldığını şu sözlerle ifade etmiştir: "... Güçlü kimse insanları gürüşte yenen değil, bilakis öfke anında kendisine hâkim olandır."²⁵⁶ Öfke anında Peygamber Efendimizin bir tavsiyesi de şudur:

"Öfke şeytandandır, şeytan ise ateştedir. Ateşi su söndürür. Sizden biri öfkelendiğinde abdest alsın."²⁵⁷

YÜCE RABBİMİZ BUYURUYOR Kİ:

"İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir."

(Fussilet suresi, 34. ayet.)

BİLİYOR MUSUNUZ?

Peygamberimiz bir kişinin kötü bir davranışını uyaracağı zaman topluluk içinde isim vermez "Bazılarına ne oluyor ki şöyle diyorlar?" diye genel konuşurdu.

(Ebu Dâvûd, Edeb, 6.)

Peygamberimiz hilmi ve nezaketiyle düşmanlık ve nefrete sebep olabilecek münakaşalardan hayatı boyunca kaçındı. Kötülüğe kötülükle karşılık vermedi. Fakat zulme de sessiz kalmadı. "Kim bir kötülük görürse onu eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle reddetsin..."²⁵⁸ buyurarak karşılaşılan haksızlık ve zulümlere duyarsız kalmamamız gerektiğini bizlere bildirmiştir. Hoşgörünün ve sabrın bir sınırı olduğunu ve zulme karşı vurdumduymazlık ve görmezden gelmenin mümkün olamayacağını belirtmiştir.

HİLM

Sabırdır

Ağır Başlılıktır

Kötülüğe kötülükle karşılık vermemektir

Kışkırtmalara kapılmamaktır

Yumuşak huyluluktur

Bencil duygulara ve öfkeye hâkim olmaktır

255 bk. İbn Mâce, Ezan, 2; İbnü'l-Esir, Üsdü'l-Ğabe, C 6, S. 273-274.

256 Müslim, Birr, 106.

257 Ebu Dâvûd, Edeb, 3.

258 Müslim, İman, 78.

5. BİR HADİS ÖĞRENIYORUM

PEYGAMBERİMİZ BUYURUYOR Kİ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ...وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ

"... Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur. Oruçlu için iki sevinç vardır: Birinci sevinci iftar vaktindeki sevincidir, diğeri de Rabb'ine kavuşup mükâfatını aldığı zamanki sevincidir."

(Müslim, Sıyâm, 164)

İslam dininde Müslümanların yerine getirmesi gereken birtakım ibadetler vardır. Bu ibadetlerin her biri kıymetli olduğu gibi oruç ibadetinin de ayrı bir kıymeti vardır.

Peygamber Efendimiz Ramazan orucunun yanında nafile oruçlara da önem verirdi. Değişik zamanlarda pek çok nafile oruç tutmuştur. Bu durum da bize orucun Müslüman'ın hayatında önemli bir yeri olduğunu gösterir. Peygamberimiz oruç ibadetinin mükâfatını belirten bu hadis-i şerifinde, yalnızca Allah (c.c.) rızası için tutulan orucun sevabının çok büyük olacağını belirtmiştir. Buna göre orucun sevabı katbekat fazlasıyla bizzat Allah Teala tarafından verilecektir.

İLKELER ÇIKARALIM

Yukarıda verilen hadis-i şeriften çıkarılabilecek ilkeleri aşağıdaki boşluğa yazınız.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplandırınız.

1. Peygamber Efendimizin kulluk hayatını örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

2. Peygamberimizin Ramazan orucu dışında tuttuğu nafil oruçlar hakkında bilgi veriniz.

.....

.....

.....

3. Peygamberimizin giyim kuşamla ilgili tavsiye ettiği genel özelliklerden beş tane belirtiniz.

.....

.....

.....

4. Peygamberimizin hilm ve nezaketini bir örnek olayla açıklayınız.

.....

.....

.....

B. Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları uygun şekilde cevaplayınız.

5. Aşağıdakilerden hangisi Peygamber Efendimizin nafil olarak kıldığı namazlardan değildir?

A) Kuşluk (Duha) Namazı	B) Evvabin Namazı
C) İşrak Namazı	D) Cenaze Namazı

6. Aşağıdakilerden hangisi konusu itibariyle diğerlerinden farklıdır?

A) Ramazan	B) İmsak
C) Cuma Namazı	D) İftar

7. Tesettürün ölçüsü erkeklerde ve kadınlarda değişmektedir. Genel olarak erkeklerin diz ile göbek arasını, kadınların ise eli, yüzü ve ayakları dışındaki tüm vücudu örtmesi emredilmiştir.

Yukarıdaki bilgilerden tesettürle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Kadın ve erkeklerin tesettürleri farklıdır.
- B) Göbek ve diz kapağı arası erkekler için örtülmesi zorunlu kısımlardır.
- C) Tesettür öncelikle kadınlara farzdır.
- D) Kadınların elleri ve yüzü tesettür kısmına dâhil değildir.

8. İbadetlerin yapılış amacına yönelik olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğru değildir?

- A) İbadetler kulluk vazifesidir.
- B) Bazı ibadetlerin yeri ve zamanı vardır.
- C) İbadetler Allah'a karşı bir şükür ifadesidir.
- D) İbadetler kişilerin Allah katında konumunu belirlemez.

9. Aşağıdakilerden hangisi hilm davranışına örnek oluşturur?

- A) Hata ettiğimizde özür dilemek
- B) Hediye alıp vermek
- C) Kötülüğe kötülükle karşılık vermek
- D) Kaba davrananlara aynıyla karşılık vermek

C. Aşağıda verilen boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

10. Müslümanların imsakla iftar arasında yemeden, içmeden uzak durarak Allah'ın rızasını kazanmak için yaptıkları ibadete denir.

11. Aşırılıklardan uzak durmak, orta yolu takip etmek anlamına gelen kavram'dir.

12. Hilm sahibi kimseye denir.

13. Ramazan ayında yatsı namazından sonra kılınan namaz'dır.

Ç. Soruları aşağıda verilen metne göre cevaplayınız.

İbadetler ile ahlak arasında yakın bir ilişki vardır. İbadet, Allah'a karşı bir görev olmanın yanında kişiyi ahlaki açıdan geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Kişinin ibadeti, ahlakını güzelleştirmeye vesile olmuyorsa çelişkili bir durum söz konusudur. Nitekim Allah Resulü, kişinin namazının, orucunun ve sadakasının çokluğunun onu tek başına kurtarmayacağını aynı zamanda onun güzel ahlak sahibi olması gerektiğini ifade etmiştir. İman, ibadetler ve ahlak arasında denge ve uyum olmalıdır.

14. Paragrafın ana fikri nedir? Açıklayınız?

.....

15. İbadet ve ahlak arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız?

.....

D. Aşağıda verilen cümleleri kelimelerle eşleştirelim.

1	İslam dininde erkekler için haram kılınmıştır.	A	Ramazan
2	Boyun eğme, itaat, kulluk, tapma anlamlarına gelen kavramdır.	B	Altın ve ipek
3	İnsanların gelip geçmesine engel olan bir engeli kaldırmaktır.	C	İbadet
4	Farz olan oruç bu ayda tutulur.	D	Tesettür
5	İnsanların giyim kuşamıyla ilgili ölçülere verilen genel isim.	E	Sadaka

E. Aşağıdaki bulmacada, işlediğiniz ünite de geçen bazı kavramlar ve isimler gizlenmiştir. Bunları bularak renkli kalemle işaretleyiniz.

▷ İTİDAL
▷ SABİR
▷ ŞÜKÜR
▷ NEZAKET
▷ HİLM
▷ TESETTÜR

▷ SAVM
▷ İTİKAF
▷ KULLUK
▷ FARZ
▷ ORUÇ
▷ NAMAZ

▷ SAHUR
▷ İFTAR
▷ MİSVAK
▷ RAMAZAN
▷ EVVABİN
▷ KURBAN

M	Y	D	O	J	R	S	Ş	T	D	L	R
F	Z	M	A	R	R	U	A	Ü	A	F	B
T	R	S	İ	R	U	I	H	V	K	N	F
D	S	Ü	K	T	A	Ç	B	A	M	Ü	A
Y	T	S	T	F	İ	M	K	A	S	Y	R
M	F	I	T	T	K	D	A	Z	S	V	Z
G	İ	A	Y	E	E	U	A	Z	A	C	K
İ	B	S	K	N	K	S	L	L	A	Y	U
F	V	L	V	İ	A	A	E	L	T	N	R
T	G	D	D	A	T	M	Z	T	U	K	B
A	M	L	İ	H	K	İ	A	E	F	K	A
R	N	İ	B	A	V	V	E	Z	N	N	N